

NIEBEŚPIECZEŃSTWO (656) *sb n*

niebeśpieczeństwo (88), **niebezpieczeństwo** (23), niebeśpieczeństwo *a.* niebezpieczeństwo (545); niebeśpieczeństwo *Leop* (2), *BibRadz* (13), *BiałKat*, *BiałKaz* (4), *SkarJedn* (5), *Calag* (2), *SkarŻyw* (20), *CzechEp*, *GórnRozm* (3), *WujNT* (14), *SkarKaz* (3), *VotSzl* (14), *CzachTr*, *SkarKazSej* (3), *KlonFlis*, *KlonWor*; niebezpieczeństwo *BielŻyw* (4), *RejPs*, *ModrzBaz* (15), *ActReg* (2), *ZapMaz*.

W pisowni łącznej (647), *w rozłącznej* (9); -eństwo (650), -ęństwo (6); -ń- (590), -n- (66).

Pierwsze, drugie i trzecie e oraz o jasne; -czeń- (62), -czén- (2); -czeń- : -czén- *KochWr* (2:2).

sg N niebeśpieczeństwo (63). \diamond *G* niebeśpieczeństwa (177). \diamond *D* niebeśpieczeństwu (10). \diamond *A* niebeśpieczeństwo (70). \diamond *I* niebeśpieczeństwem (30); -em (6), -(e)m (24). \diamond *L* niebeśpieczeństwie (123). \diamond *pl N* niebeśpieczeństwa (31). \diamond *G* niebeśpieczeństw (30). \diamond *D* niebeśpieczeństwom (8), niebeśpieczeństwóm (5); -om *MycPrz*, *ActReg*, *LatHar*, *PowodPr*, *VotSzl* (2), *SkarKazSej*; -ám *BibRadz*, *RejPos*, *CzechRozm*, *CiekPotr*; -om : -ám *SarnStat* (1:1); ~ -om (1), -(o)m (7). \diamond *A* niebeśpieczeństwa (62). \diamond *I* niebeśpieczeństwy (2). \diamond *L* niebeśpieczeństwach (32), niebeśpieczeństwi(e)ch (13); -ach *RejPs* (2), *BibRadz* (8), *GrzegŚm*, *BiałKaz*, *ModrzBaz*, *LatHar*, *WujNT* (8), *SarnStat*, *PowodPr*; -(e)ch *RejAp*; -ach : -(e)ch *LubPs* (3:1), *RejPos* (4:8), *RejZwierc* (1:3); ~ -ach (20), -ách (10), -(a)ch (2); -ach *BiałKaz*, *ModrzBaz*, *LatHar*, *WujNT* (8), *SarnStat*, *PowodPr*; -ách *LubPs* (3), *RejPos* (4), *GrzegŚm*, *RejZwierci* -ach : -ách *BibRadz* (7:1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.

1. *Stan, sytuacja, położenie grożące ciału lub duszy bezpośrednio lub w dalszej przyszłości złymi skutkami; periculum Vulg, PolAnt, Modrz, Calag, Calep, Cn; discrimen Modrz, Cn; malum Modrz; casus Calag; altum, certamen, dimicatio, fauces fati, procella fortunae, scopulus, tempestas, vadum Cn* (654) : bandziesz profzil y zandal aby Cef: ye⁸⁰ M. raczil tho fznovv opatrzicz yako by ony myastha wżekakiego [!] nyebespyeczenyszthwa a skod bicz profzne y vnycz mogły *LibLeg* 7/35v; *RejPs* 84, 131; *Diar* 64, 67 [2 r.], 68 [2 r.]; *DiarDop* 112; *GliczKsiąż* O7; *LubPs* gg6v; *Leop Tob* 4/4; *LeszczRzecz* A2v; mamy być dobrze opátrznemi y vzbroyonemi przeciw wżytkim niebeśpieczeństwam. *BibRadz* II 57b *marg*; *GórnDworz* X8v [2 r.], Y, Aa6, Hh2v, Mmv; A iż miedzy wżytkimi inemi niebeśpieczeństwy to właściwe tu Pan przełózić raczył: Iż z bożnic fwyh będą odłęcząc was. *RejPos* 139v, 7v, 51v [2 r.], 138, 138v, 174v, 183; *RejZwierc* 14, 83, 128, 143, 152v, 157 [2 r.]; *BudBib* 4.Esdr 7/9, *Sap* 18/9, *Eccli* 3/26; *MycPrz* II Av, B4, C4; *BiałKaz* H4v, Lv; wyznawam/ iż fie nie trzebá nic obawác żadnego niebeśpieczeństwá *CzechRozm* 208v; *ModrzBaz* 62, 109 [2 r.]; *SkarJedn* 29, 44, 314, 324; Więc ia podobno z mnieyżym niebeśpieczeństwem Grzelę: bo sam fie trácę fwym wżeteczeństwem. *KochOdpr* B3; *Calag* 219a; *KochPs* 23; Gdy go zá czału młodości iego zápalenie cíelefne/ y pobudki nieczyfte bárzo gábáły: pokuły ony y niebeśpieczeństwá wczyniły go w modlitwie gorącym y pilnym. *SkarŻyw* 211, A2v, A5, 62, 460, 517; *ZapKościer* 1582/32v; *WerKaz* 297; *KochPieś* 47; *GórnRozm* D4; *ZawJeft* 21; *ActReg* 6, 9, 95 [2 r.], 117, 135, 141, 161; *Calep* 781b, 782a; *GostGospSieb* +2v; *Phil* C2, G2 [2 r.], Q2; *GórnTroas* 4; Otóż nie dziw/ że przodkowie náfzy ná oczywíté częšto fzli niebeśpieczeństwá dla téy Rzeczypośpolitéy *OrzJan* 16, 46 [2 r.], 64, 78, 90, 91 (12); *WujNT Luc* 12 *arg*; *SarnStat* 122, 442, 443, 587, 1180, 1182; *ZapMaz II G* 97/90; poczał fie we wżem nierząd/ zá tym religiey odmiáná: á ftąd zásię niebeśpieczeństwá/ y zgubá. *PowodPr* 60,

2, 6, 45; *SkarKaz* 240a; *VotSzl* Bv, B2v, B3, C2; *CzahTr* E2v, E3; A co nagorzey/ fład iuz blizkie y nagłe niebeśpieczeństwo nádcbodzi: Turecka moc y fzałblá ná głowy wálze náftępuie *SkarKazSej* 660a, 663b; *KlonWor* 5.

niebeśpieczeństwo kogo [= strony kogoś lub czegoś coś zagraża] (46): *LubPs* G4v; *BibRadz* I 366a marg, 2.Cor 11/26 [2 r.]; *RejPos* 49v, 51v, [137]v; *RejZwierc* 72v marg, Bbb; *WujNT* 2.Cor 11/26 [2 r.]; Trzećie niebeśpieczeństwo Confederácie ieft/ z ftrony kátolikow. *PowodPr* 45. Cf »niebeśpieczeństwo świata«, »niebeśpieczeństwo żywota« = *zagrożające w ciągu życia*.

niebeśpieczeństwo czego [= coś zagraża] (3): *SkarŻyw* [236]; ziemiá Niemiecka [...] boi fie o wfzyftko pánftwo fwoie: y tegoż niebeśpieczeństwá niewoláy/ co y my/ lęka fie bárzo *OrzJan* 64. Cf »niebeśpieczeństwo śmierci«.

niebeśpieczeństwo czego [= coś jest zagrożone] (21): Ieftli iá też w piękne á kósztowne fzaty przyprawifz niebezpieczeństwo czyftoty ieft *BielŻyw* 109; *RejPos* 247; *SkarJedn* 334; młodzi ludzie nágle y zniebeśpieczeństwem zbáwienia y żywotá wiecznego giná *SkarŻyw* 461. Cf »niebeśpieczeństwo żywota«.

niebeśpieczeństwo do czego (1): widząc y młode látá fwe y wielkie niebeśpieczeństwo do vpadku/ [...] wizytko opuścił/ y do kłaźtoru Kluniáceńfkiego [...] wfłąpił. *SkarŻyw* 291.

niebeśpieczeństwo od kogo, od czego (17): *RejPs* 80; *Diar* 63; *BibRadz* 2.Cor 11/26 [2 r.]; *RejPos* 213v; *BiałKaz* C3; *SkarŻyw* 152; *KochWr* 34; *ActReg* 133; *OrzJan* 39, 47, 133; *WujNT* 2.Cor 11/26 [2 r.]; SKárzyli fie obywatele ziem Rułkich/ iż nietylko ná drógách/ ále y w domiéch fwych niebeśpieczeństwá odnoľzą od rozbóyników. *SarnStat* 502; *VotSzl* C4. Cf *niebeśpieczeństwo od kogo ku komu*.

niebeśpieczeństwo od kogo ku komu (1): niech ym tesz przelozí niebeśpieczeństwo od Czessarza Tvr: kv ossobie swey *LibLeg* 11/41v.

niebeśpieczeństwo około czego (2): A gdyżem thu pokazał pericula extranea/ ktore/ rádbym widział żeby mi ie kto refolwował/ á iakoby fie tym niebeśpieczeństwom^m zábieżáło/ około bronienia fie nieprzyaciódom okolicznym *MycPrz* II C3; *SkarŻyw* 133.

niebeśpieczeństwo komu, czemu (3): *KochWr* 34; Od tych [ludzi]/ niemáľz żadného niebeśpieczeństwá ludzióm wolnym *OrzJan* 39, 84.

niebeśpieczeństwo na co (1): A gdzieby [...] niebaľpieczeństwo iákié ná Rzeczpoľpolitá było przez nas vpátrowané *SarnStat* 434.

niebeśpieczeństwo o kim (1): Gdy niebeśpieczeństwo omnie/ Bogá fobie naprzód wfpomnię. *CzahTr* [D]2.

niebeśpieczeństwo czyje [= komu zagrażające] [w tym: *pron poss* (39), *G sb i pron* (39), *ai poss* (2)] (80): gdibi na tho przicz mogło yzbi tą rzecz nowa mogła sye bes fzkodi a nie beľpyeczeństwa Krolowey yey m. opvfcycz *LibLeg* 11/40v, 11/40v; A ia co inľfego będę miał czynić iedno wyfpiewawác dobrodzieyftwo twoie [...] wfpomionáwifly ná to/ iżeś ty był wielki wfpomóżyciel moy cafu nawyľfe⁸⁰ niebeśpieczeństwá mego. *RejPs* 87v, 51, 80v, 89v, 135v, 137, 141v; *DiarDop* 104, 113; *LubPs* E marg, O4 marg; Do tego tedy iedynego celu im naprościey zmierzác mamy ábychmy go poználi/ [...] iefliż z wielkim fwym niebeśpieczeństwem od niego fię obładzić nie chcemy *BibRadz*

*4, *Ps* 17 *arg*; *RejAp* 6v, 119v; *RejPos* 20v, 34, 37v, 40v, 50v (23); Ale iż fláchetne przyrodzenie nie ścirpi áby sie dáley y wyłzłzey ciągnąć nie miáło/ chociy to będye y z dziwnymi trudnościami/ y z wielkim niebezpieczeństwem iego/ y z wielkim zgwałceniem á zniewoleniem onego wdzięcznego żywotá pocźciwego *RejZwierc* 20, 126v, 170, 173v, 176v, 206, 263 [2 r.], 264 [2 r.]; *BiałKaz* B; *CzechRozm* 47, 236v; Obaczyłz wálzá Kx. M. [...] iákie ieft niebezpieczeństwo tych ktorzy ziedności kościelney wychodząc/ głowy lię tey co y my nie trzymáią *SkarJedn* A5v, 381; *SkarŻyw* 30, 243; *CzechEp* 7; iż ludzie/ którym to należy/ nie chcą rozumieć z iakiem niebezpieczeństwem rzeczy poľpolicéy ten łpór o wiárę złączón ieft *KochWr* 25; *ActReg* 50; *Phil* B2, C4; *OrzJan* 8, 96, 110; *LatHar* 640; *SarnStat* 445, 452; 1225; *PowodPr* 2, 85; *SkarKaz* 120a; *VotSzl* A2, B; *CiekPotr* 88; Námienie trochę tych niebezpieczeństw náłzych *SkarKazSej* 658b, 686b, 695b. *Cf W przén*: »niebezpieczeństwo dusz«.

niebezpieczeństwo skąd (2): gdyż uważali nie mniejsze niebezpieczeństwa od węgierskich krajów *Diar* 43; ponieważ żaden inłzy więtlzého niebezpieczeństwá bác sie z Węgier nie może/ iáko wálzá kró: M. *OrzJan* 109.

W połączeniach szeregowych (47): *BierRozm* 15; *LibLeg* 11/43; wołá tak tego znikáć jako tako, nie oględając się ani na chwałę bożá, ani pokoj pospolity, ani na majestat WKM, ani na miłość bracká, ani na swe żadne niebezpieństwo, ani nakoniec na ostateczny upad koronny *DiarDop* 104; *BibRadz Rom* 8/35; *RejAp* 69v; *GórnDworz* Bb6v, L13; *RejPos* A4, 48v, 52v, 107, 133 (22); *RejZwierc* 20, 35, 67, 131v, 157 (9); *SkarŻyw* 26; *ReszPrz* 25; *Calep* 903a; *Phil* S4; tam ieft wefele bez łmutku przymiełzánego/ odpoczynienie bez prace/ godność bez boiáźni/ bogáctwá bez niebezpieczeństwá/ zdrowie bez łlábości/ dołtátek bez vtráty/ światłość bez ciémności/ żywot bez śmierci/ wieczność bez odmienności *LatHar* 597, 567, 655; *WujNT Rom* 8/35; *KlonFlis* D4v.

W przeciwstawieniach: »pocźciwość, rozkosz ... niebezpieczeństwo« (2): Ale prawdziwe męłstwo/ pochodzi s łtátecznego namyłłu/ gdy człowiek więczy łobie pocźciwość waży/ niż włzytki niebezpieczeństwá ná łwiecie *GórnDworz* X8v; *SkarŻyw* 26.

W wyjaśnieniu przenośni (1): wiedzie nas przez morze á przez pułzczá do ziemie nam obiecány/ tho ieft przez rozmáite niebezpieczeństwá á obłędliwości tego nędznego łwiátá/ do [...] krolestwá łwoiego. *RejPos* 2v.

W charakterystycznych połączeniach: (po)bliskie niebezpieczmstwo (4), dalekie (2), dziwne (8), gorsze, gwałtowne (2), haniebne, jawne, (nie)mniejsze (3), nagłe, namniejsze, nawyszsze, niedawne, pewne (2), piekielne (2), prędkie, przyszłe (3), spolne (2), straszliwe, terażniejsze, zewnętrzne, zgotowane; niebezpieczeństwo cielesne (7), czystoty, Korony (koronne) (3), kościoła, krolestwa, krolowej (krolewskiej miłości) (2), ojczyzny, pana, pospolite, rzeczypospolitej (na rzeczpospolitą) (7), zbawienia (2); niebezpieczeństwo grzechow, konfederacyjej, niewolej, rzek (2), zbojcow (rozbojnikow) (2), zwady (2), zwierząt; niebezpieczeństwo od cesarza tureckiego (Turka) (2), od ludzi swowolnyeh, od narodu, od nieprzyjaciela (2), od poganow (2), od przyrodných, od rozbojnikow, od sprzeciwnikow, od syna, od Tatar, od węgierskich krajow; bojaźń niebezpieczeństwa, czas (2), lekkie uważanie, obmyśławanie, oddalenie, opatrzenie, pełny (napęłniony, pełno) (7), podobieństwo, próżny (pražen) (3), przewłoka, przyczyna (2), uczestnik, umocnienie, wycirpienie, zapamiętanie [= zapomnienie]; bezpieczen od

niebeśpieczeństwa (3), *odległy, straż, umocnienie, wolny; niebeśpieczeństwu podległy, ulegać; obrona na niebeśpieczeństwo; niebeśpieczeństwo dolega, jąc może, nadchodzi, odstąpi, okazuje (ukazuje) się* (3), *pojednało, przekaza (przekazać nie może)* (2), *straszy (straszyć może)* (2), *uniesie, zamnożyć się musi, zginie; bać (obaw(i)ać) się niebeśpieczeństwa* (10), *dokonać, doświadczyć, lękać się* (9), *nadziewać (spodziewać) się* (2), *nasłuchać się, zapomnieć; przygotować się do niebeśpieczeństwa; z niebeśpieczeństwa ostrzegać (przestrzegać) się* (2); *wytrwać niebeśpieczmstwu; baczyć niebeśpieczeństwo* (3), *cierpieć* (2), *czynić, mieć w sobie, obaczać (obaczyć)* (4), *obchodzić, obiecywać (obiecować)* (2), *odnosić (znosić)* (2), *opowiedzieć* (2), *podjąć, przeglądać [=przewidywać]* (3), *przełożyć (przekładać)* (2), *przepowiadać, przynosić (przynieść)* (2), *uczuć* (2), *ukazować, upatrzeć, uspokoić* (3), *uważać* (2), *ważyć, widzieć* (6), *wszcząć, wyliczać* (2), *wytrzymać, wzgardzić, zaciągać, zawiadować, zjednać, (po)znać* (4); *baczyć na niebeśpieczeństwo, gardło wydać, gonić, iść, namowić, odpowiedź czynić, nie oglądać się* (3), *pamiętać, styskowaé, urodzić (narodzić) się* (4); *o niebeśpieczeństwo nie dbać; lecieć przez niebeśpieczeństwo, przebyć, przejść, przeprowadzić, wieść, znosić; w niebeśpieczeństwa gardł nie litować; przed niebeśpieczeństwem ulegać, zatrwożyć się; o niebeśpieczeństwie mówić, nie myśleć; w niebeśpieczeństwie chodzić, kochać się, położony, trwać* (2), *zosta(wowa)ć* (3).

Fraza: »niebeśpieczeństwo (*a.* w niebeśpieczeństwa) przypadło (*a.* przypadać ma *a.* może), przyszło, przychodziło (*a.* przychodzić ma)« [*w tym: przychodzić a, przypadać ma* (1); *na kogo, na co* (13)] [*szyk zmienny*] (8:7:4): *gdyż nanie nie bezpieczeństwo przyšlo poczęli ku Bogom wołać BielŻyw 16; RejPs 90; LubPs A4; ielliby ná cię iákíe niebeśpieczeństwá [...] przypádły/ cież fie nádzyeią o Pánu fwoim RejPos 138v, 107, 133, [137]v, 158v, 267 (9); RejZwierc 90v; ActReg 28; Phil O2; SarnStat 133, 434, 440.*

Zwroty: »bronić (*a.* obronić), strzec (*a.* ostrzegać) od niebeśpieczeństwa; uchronić się niebeśpieczeństwa; obrona w niebeśpieczeństwie; obrona niebeśpieczeństwa« [*szyk zmienny*] (8:2; 2; 2; 1): *RejPs 135v; abi wthey dołpyalofczy lyath fšwowych mogli fzya vchronycz kałzdey nyeprzyaczyelŹkyey trvdnoŹci y nyebefpyecenŹthwa SamŹzyeczkyeg° LibLeg 11/133v; RejPos 30, 110, 142v, 171v; KochPs 33; SkarŻyw 133; Broń od niebeśpieczeństwá/ á dżierz ná fwey drodze/ Niech mnie/ twe miłofierdzie/ wyrwie wŹelkíey trwodze. GrabowSet Iv; LatHar 21, 33, 70, 87; WujNT 493; VotSzl Bv.*

»by(wa)ć, będący w niebeśpieczeństwie« = *periclitari PolAnt, Calep, Vulg: periclitatum a. in periculis esse Vulg; in discrimine versari; periclitans Modrz* [*szyk zmienny*] (47:3): *RejPs 80; LubPs G3, O2v; Leop Eccli 34/13; W drogách czeńtom bywał/ w niebeśpieczeństwach rzek/ w niebeśpieczeństwach zboycow/ w niebeśpieczeństwach od fwoich przyrodnych [periculis fluminum, periculis latronum, perieulis cx genere] BibRadz 2.Cor 11/26, Luc 8/23, 1.Cor 15/30, 2.Cor 11/26 [5 r.]; RejAp 48, 69v; GórnDworz Y3, Ff6; VŹtáwicznie w wielkim niebeśpieczeństwie żywoth ludzki RejPos 331 marg, 128v, 213v, 286, 331; RejZwierc 159, 202; WierKróc B2; Niechćiało się do źiemie ZydowŹkíey ApoŹtołom/ pámiętaíac nániebeśpieczeństwo w ktorým byli niedawno w Ieruzalem BiałKaz C3; ModrzBaz 39v, 67, 68v, 85v; SkarJedn 334; CzechEp 370; ArtKanc S7v; w iákím niebeśpieczeństwie y ten Pan y tá Rzeczpołpolita íeft/ gdzie ludzie nápięniádze chćiwi KochWr 33; Calep 782a; OrzJan 100, 128, 133; WujNT Luc 8/23, s. 512, 1.Cor 15/30, 2.Cor 11/26 [8 r.].*

»niebezpieczeństwem grozić (a. przegrążyć)« (3): A ieliżeby się trąfiło możnemu prawo przegrążyć/ tedy y łędziemu y łronie odpowiada/ y niebezpieczeństwem grozi [*pericula intentari*]. *ModrzBaz* 94v; *OrzJan* 90; *PowodPr* 2.

»niebezpieczeństwo podjąć (a. podejmować)« (2): *CzechRozm* 252; Dla prożney łławy [...] takie niebezpieczeństwa podejmiecie *SkarŻyw* 46.

»niebezpieczeństwa przestrzegać (a. ustrzec) się« [*szyk zmienny*] (3): *RejPs* 56v; *RejAp* AA7v; ponieważ się łácniey wyłtępkow y niebezpieczeństw káždy włtrzec może [*vitantur ... pericula*]/ gdy się pirwey przyczyn z ktorey wyłtępki y niebezpieczeństwá rołtą/ łtrzec będzie *ModrzBaz* 63v.

»przyść (a. wniść), wpaść (a. upaść) w niebezpieczeństwo« = *periclitari Calag* [*szyk zmienny*] (4:3): iż dziłieyłzych czáłow/ máło tych ludzi/ ktorzyby łmieli/ nierzkąc vmrzeć dla rzeczy pocżciwey/ ále wniść thełko w niebezpieczeństwo. *GórnDworz* Ee2v; *RejPos* 168; *BiałKaz* C3; *Calag* 219a; *SkarŻyw* 151; *ReszList* 142; *Phil* C2.

»w niebezpieczeństwa [*kogo, co*] przywodzić (a. przywieść się), wpędzić; w niebezpieczeństwo, na niebezpieczeństwo przywiedziony« = *adducere se ad periculum Calag* [*szyk zmienny*] (4:1; 1:1): A ty to [*tj. niesprawiedliwość, swowoleństwo itd.*] dzień za dzień odwłokę naprawienia swego biorąc, im dalej tym hojniej się szyrząc w wielkie niebezpieczeństwo a upad Koronę przywodzą. *Diar* 21, 68, 87; *Oczko* 34v; *Calag* 444a; *ActReg* 135; *Phil* G4.

»ratować (się), ratunek w niebezpieczeństwie« [*szyk zmienny*] (2:1): *RejPos* 51v; náydzieć łie y Dawid czo zábije Goliafzá/ á zázwłdy kiedy chce y iáko chce łnádnie naydzie ráthunk w káżdym niebezpieczeństwie ludowi łwemu *RejZwierc* 206v; *SarnStat* 1204.

»ujć niebezpieczeństwa; wyniść, uszcie z niebezpieczeństwa« = *evadere, relinqui de periculis Vulg* [*szyk zmienny*] (5; 4:4): *Leop Act* 28/1; *BibRadz* I 138c *marg*, 4.*Esdr* 9/8; *GórnDworz* Ff4v; *RejPos* 128v; *BudBib* 4.*Esdr* 9/8; *MycPrz* II D; *SkarŻyw* 86, [236]; Takie mądre obrony y włzcia z niebezpieczeństwá łą dozwolone *WujNT* 493.

»niebezpieczeństwa uży(wa)ć; niebezpieczeństwo mie(wa)ć« = *być w niebezpieczeństwie* (9; 5): nie tak łftego á pewnego niemáłz aby nad łobą iákiego niebezpieczeństwa niemáło [*lege*: nie miało] *BielŻyw* 105; *LibLeg* 11/134, 135; *RejWiz* 42; *RejAp* BB7; *GórnDworz* Zv; (*marg*) Iákie kłopoty pyłznego. (–) A co kłopotow/ fráfunkow/ niebezpieczeństwá wżywie w tym nędznym żywocie łwoim/ to będzie miał káždy w zylku. *RejPos* 316, 9v, 280; *RejZwierc* 67, 131v, 152v, 168v; *OrzJan* 47.

»wybawi(a)ć, wyswobodzić (a. oswobodzić), wywieść (a. wywodzić), wyzwolić z niebezpieczeństwa; wybawi(a)ć, wyzwolić, wyswobodzić od niebezpieczeństwa; wybawiony z niebezpieczeństwa; wyswobodzony, wybawiony od niebezpieczeństwa; wybawienie z niebezpieczeństwa; wyswobodzenie od niebezpieczeństwa« [*szyk zmienny*] (9 : 6:5 :1;4:2:1;4:2:2; 1): *LibLeg* 10/114; niemáłz rowne⁸⁰ tobie/ ktorzyby łie prędzey łtárał/ áby vpáđłego ktory łobie pomoc niemoże wyzwolił zniebezpieczeństwá á z wdřęcznia iego. *RejPs* 51, 48v; *LubPs* F4, Ov, V *marg*; *KrowObr* 162; *Leop* *B4v; *BibRadz* I 308c *marg* [2 r.], 341b *marg*; Zbáwiciel náłz/ miał ná łwiát łtápić/ á wykupić y wyzwolić naród łudzki/ od włzech vpádkow iego/ á od włzytkiego iemu zgotowánego niebezpieczeństwá. *RejPos* 14v, A4v, 20v, 34, 75, 127 (11); *RejZwierc* 198v; *BiałKaz*

G3v, K4v; *CzechRozm* 47, 204; *SkarŻyw* 542; *CzechEp* 284; *GórnRozm* M2v; *Phil* C4; *GrabowSet* K4; *LatHar* 471, 483, 560, 567, 586, 655, 673.

»wyda(wa)ć (*a.* podać (się), *a.* (w)da(wa)ć (się), *a.* udawać) w niebezpieczeństwo, na niebezpieczeństwo, niebezpieczeństwu; kłaść w niebezpieczeństwo; wysadzać na niebezpieczeństwo; na niebezpieczeństwo wystawiony; w niebezpieczeństwo położony; wdawanie siebie w niebezpieczeństwo« = *dare seipsum periculo PolAnt* [szyk zmienny] (16 : 7 : 1; 1; 1; 2; 1; 1): Przipominanie przecz ták Pan Íwoy Kościoł wybrány ná tákíe niebełpyeczeńftwá wydaíe. *LubPs* R2v *marg*, A4, T6v, Z5v *marg*, gg6, hh; *LeszczRzecz* A6; *BibRadz* I 7a *marg*, 278v *marg*, 366a *marg*, 1.*Mach* 14/29; *GórnDworz* D5v, I6v; *RejPos* A4; *BiałKat* 48v; *RejZwierc* 151v, 167v, 201v; *MycPrz* II B4, C4v; áby íáko dla rzeczy wielkiey y Ípráwiedliwye w niebezpieczeńftwo fię żywotá wdawał [*pericula capitis adeuntem*]/ tákby dla lekkiey á nieÍpráwiedliwey tegoż vchodził. *ModrzBaz* 62; *SkarŻyw* A5v, 26, 59, 166, 194; *KochPhaen* 5; *Phil* C, K; *LatHar* 116.

»zabiegać (*a.* zabezpieć), zabieganie (*a.* zabezpieenie) niebezpieczeństwu« [szyk zmienny] (10:3): Abowiem Ítárzy oycowie chcąc zábieżec niebełpyeczeńftwu/ áby kłięgi ktore połzły z domyłtu ludzkiego/ nie były miełzáne miedzy ty ktore oprocż wátpienia połzły z duchá świętego/ tedy ie połpołu zebráli *BibRadz* I 481; *MycPrz* II C3; *BiałKaz* I; *ActReg* 50; *SarnStat* 435, 440; *PowodPr* 6, 19, 72; *VotSzl* C3, Fv; Co to náwet inłzego íeft, íedno zátrudniác Droęę do zábiegánie wÍzem niebełpyeczeńftwam Oycyzny? *CiekPotr* 88; *SkarKazSej* 686b.

»zachow(yw)ać (*a.* zachowawać, *a.* uchować) od niebezpieczeństwa, niebezpieczeństwa; w niebezpieczeństwie zachowany« [szyk zmienny] (3:1;1): *RejPs* 45v; *RejAp* 40; *RejPos* 37v; y niechay mię vchowáią káżdego grzechu/ y wÍzelkiego nie bełpyeczeńftwá dułzne⁸⁰ y cíelełnego. *LatHar* 73; *SarnStat* 427.

Wyrażenia: »czasu [= *w czasie*] niebezpieczeństwa« (8): *RejPs* 87v; *RejPos* 124; co w Rzymie y w inłzych Rzeczáchpołpolitych/ czáfu wielkiego niebezpieczeńftwu [!] [*temporibus periculosissimis*] záchowywano *ModrzBaz* 25; *Phil* B2, C4; *WujNT* 349; *VotSzl* B4, D2.

»niebezpieczeństwo morskie« [szyk 2:1] (3): íáko Íá [...] Drudzy więzyenie círpiący. Drudzy niemocámi ociáżeni. Drudzy w niebełpyeczeńftwach morłkich pływáiący. *LubPs* Y4; *ActReg* 77; *WujNT Act* 27 *arg.*

»ostateczne (*a.* ostatnie) niebezpieczeństwo« = *całkowita zagłada, dla człowieka – śmierć* [szyk 4:1] (5): skąd nieprzyjaciel w Koronie nie tylko wielką szkodę by uczyć mogł, ale pewnie w ostateczne niebezpieczeństwo przywiedzeni byśmy być mogli. *Diar* 68; Pan cí Íam íeft ktory wybáwia z ofáttecznego niebełpyeczeńftwá. *BibRadz* I 308c *marg*; *PowodPr* 2, 85. *Cf* »w niebezpieczeństwie ostatnim«.

»niebezpieczeństwo postronne, sąsiedzkie, zewnętrzne« = *malum foris* *Modrz* [szyk 3 :1] (2:1:1):*LibLeg* 11/133v; *ModrzBaz* 109; *SarnStat* 1018; byłmy fie też ná połtronne niebełpyeczeńftwo Ítąd nieogłádáli: tedy ták rozbieżone kołá tego przekłętego opillftwá/ zniłzczenie R.P. zá czáłem vczynić mogá. *PowodPr* 74.

»srogie, okrutne niebezpieczeństwo« [szyk 9:1] (9:1): *LubPs* A4, V v *marg*, hh; *GórnDworz* Bb5; *RejPos* 259v, 260v, 263v; *RejZwierc* 201 v; Ía nędznik, przez ták wiele frogich niebełpyeczeńftw Przez

morzà: gdzie nie raz mi łzł o gárdłò: przez ómę Zbójców morfkich przebywłzj [...] *CiekPotr* 82. Cf »w niebeśpieczeństwie srogim«.

»niebeśpieczeństwo śmiertelne, śmierci« (1:1): A on ie wybáwi od włlytkiego niebeśpieczeństwá łmiertelnego *RejPs* 48v; *RejAp* 20v.

»niebeśpieczeństwo świata, od świata, świeckie« [szyk 31:2] (31:1:1): *RejPs* 136; *KrowObr* 162; *RejAp* 15v, 41, 59; A iáko ten Lázarz ćirpliwie znośi kázde vdręczenie á niebeśpieczeństwo łwiátá tego *RejPos* 163v, A4, 2v, 24v, 37, 44v (20); *RejZwierc* 14, 198v; *SkarŻyw* 133; *LatHar* 226. Cf »w niebeśpieczeństwie świata«.

»wielkie niebeśpieczeństwo« [szyk 61:2] (63): Prorok wyznawa krotki wiek á wielkie wniem niebeśpieczeństwo *RejPs* 43v, 80v, 183v; *ConPiotr* 30; *Diar* 21; á to żeglárłtwo włálnie może być przywłáfczono łwiátu burzliwemu/ w kthorym thu nędzni do czáfu z wielkim nyebespyeczeństhwem prácuujemy. *LubPs* Y5 marg, A4, G3, G4v marg; *RejWiz* 9; *BibRadz* *4, I 308c marg; *GórnDworz* E2, Y3, Z3v; *RejPos* A4v, 49, 52v, 124, 213v, 286, 331 [2 r.]; *RejZwierc* 20, 83, 159, 167v, 168v (8); *MycPrz* II C4v; *ModrzBaz* 25, 109; *Oczko* 19v; *SkarŻyw* 166, 291, 461 marg, 542; *KochTr* 22; *CzechEp* 7; *ActReg* 28, 77; *OrzJan* 64, 96, 109, 128, 133; ábyłmy nie vłáli łámi w łobie/ ále w Bogu [...] / ktory z ták wielkich niebeśpieczeństw [de tantis periculis] wyrwał nas y wrywa *WujNT* 2.Cor 1/10; *SarnStat* 1225; niech da choć y połowicę tego coby [...] był musiał náłóżyć ná wypráwę woienną z domu łwego/ y ná ták długie łie od domu łwego z wielkim trudem y niebeśpieczeństwem oderwanie. *PowodPr* 82; *SkarKaz*)(4, 120a; Bo widzimy/ á práwie *res ipsa testatur*, poblizkie á wielkie niebeśpieczeństwá náłze. *VotSzl* B, B4; *SkarKazSej* 695b. Cf »w wielkim niebeśpieczeństwie«.

»niebeśpieczeństwo wewnętrzne« (1): któreielmy [ojczyzny] [...] vmocnienie od niebeśpieczeństwá ták wnątrznego iáko zewnątrznego opátrzyć powinni *SarnStat* 1018.

»niebeśpieczeństwo żywota, zdrowia [= grożące śmiercią]« = *periculum capitis* *Modrz* (12:5): ámoże łie też [ten psalm] łciągáć y na Kryłtułá/ gdy był wniebeśpieczeństwie żywotá łwego od łprzećiwnikow łwoich. *RejPs* 80; *LubPs* bb4; *GórnDworz* Bb5; Bo rozumiey temu/ iż kázdy Márinarz závždy ma wiewłzà rádosć y pociechę/ gdy w przygodach á w niebeśpieczeństwie żywotá łwego pływáiąc/ przyplynie do požádliwego portu łwoiego/ niżli on który ćichym wiatrem á łpokoyneimi wodámi przyplynie. *RejPos* 50, 133, 286; *RejZwierc* 5v, 35, 37, 67, 168v; *CzechRozm* 252; *ModrzBaz* 62; *ArtKanc* S7v; *ActReg* 54; Horácyus Kokles niepodleyzà posługę nad inłze z niebeśpieczeństwem zdrowia łwego/ á z zachowániem Oyczyzny/ okazał. *Phil* C. Cf »w niebeśpieczeństwie żywota«.

»niebeśpieczeństwo żywota [= zagrażające w ciągu życia]« (3): Stylkuie łobie prorok wołobie człowieczy wtem pfálmie ná niebeśpieczeństwo tego doczelnego żywotá *RejPs* 189; *RejWiz* 81; *RejPos* 263.

Szeregi: »niepokoj a niebeśpieczeństwo« (1): [jeśliby królowa węgierska chciała] łtam tego niepokoyv. a niebespyeczenstwa gdzie yndzye na bespyeczne a na pokoyne myelcze wyechacz *LibLeg* 10/115.

»niebeśpieczeństwo albo (i) przeciwieństwo (a. przeciwność, a. sprzeciwnik)« [szyk 2:2] (4): A ktoż łie słyzáć thy obietnice będzie łękał iákiego niebeśpieczeństwá álbo przeciwieństwá łwiátá tego *RejAp* 41; *RejPos* 298v; *RejZwierc* 264; *LatHar* 33. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»przygody i (a) niebeśpieczeństwo(-a)« = *pericula et discrimina* Modrz [szyk 3:2] (5): *RejPos* 50; *RejZwierc* 263; *ModrzBaz* 101v; Niech nam Pan Bog błogofławi/ y od wżelkich niebeśpieczeństw y przygód nas broni *LatHar* 21. Cf »w przygodach i niebeśpieczeństwach«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»strach (a. przestrach, a. postrach), (i, a, abo, ani) niebeśpieczeństwo« [szyk 24:3] (27): iż żaden wierny by theż był w nawięthłzym łtráchu y niebeśpieczeństwie nigdy vpáść nie może *RejAp* 48, BB3, 52, 71 [2 r.], 72v, 73; *RejPos* 110, 128v, 145, 158v, 174v (13); *RejZwierc* 143v; *CzechEp* 87. Cf »w strachu a niebeśpieczeństwie«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.*]

»trudność i (a) niebeśpieczeństwo« [szyk 13:1] (14): *LibLeg* 11/40v, 133v, 134, 135; *LubPs* A4, V marg; powwciążliwość iest thák profto/ iáko Hetman ktory bitwę łtáwi/ y mężnie poczynájąc łobie/ choć gwałthowne ná łię będzie miał nieprzyiacioły/ iednák ie zwycięży/ ácz nie bez wielkiej trudności/ y niebeśpieczeństwa. *GórnDworz* Ff6v; *RejPos* 9v, 44; *RejZwierc* 20; woleli wielkie y dziwne trudności y niebeśpieczeństwo zdrowia podiáć/ niżby co zwierzchności nád wolą Bożą [...] mieli połtąpić. *CzechRozm* 252, 224v. Cf »w niebeśpieczeństwie i (w) trudności«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 9 r.*]

»trwoga i (a) niebeśpieczeństwo« [szyk 4:1] (5): *RejPos* 259v; *RejZwierc* 90v; Złe Tátary Wołochy máiąc tułz w łáfiectwie/ W wielkiej trwodze łą zówłze y w niebeśpieczeństwie. *WierKróć* B2; *CzechRozm* 115; *Phil* O2. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

Wyrażenie przyimkowe: »w niebeśpieczeństwie« = *będąc zagrożonym, gdy ktoś lub coś jest zagrożone* (83): W nybeśpyeczeństwy nędzna dułłá ich omdlewa *LubPs* Y5v, E3v, Y5v; *RejAp* 5, 10v, 22, Ff3; iż y w więzyeniu/ y w káżdym niebeśpieczeństwie/ zówłzdy nád káżdym tákim iest łwięte oko iego *RejPos* [279]v, 48 v, 51v, 60v, 133 marg, 142v, [236], 331; *RejZwierc* 90v, 200, 206; *BiałKaz* L4; wzięł był od Albiná [...] żołnierze niećwiczone/ łwowlne y rołpułtne/ w niebezpieczeństwie y w pracy niećierpliwe [*periculi et laboris impatientem*] *ModrzBaz* 112; *KochPs* 211; *CzechEp* 350; *Phil* C4; *LatHar* 676; *GrabPospR* N2; *VotSzl* C3. Cf »ratować się w niebeśpieczeństwie«, »w niebeśpieczeństwie zachowany«.

~ w niebeśpieczeństwie czyim [w tymi pron poss (31), G sb i pron (8)] = *któs jest zagrożony* (39): nieracz miły panie przypułćic zadney rołpaczy na vmyłły náłłe wtych niebeśpieczeństwach náłłych *RejPs* 82v, 87v, 109v, 135v; *LubPs* A5v, Ov, O6; *RejAp* AA4v, AA5, 71v; *RejPos* 27v, 51v, 128v, 158v, 180 (16); *GrzegŚm* 49; ále łobie pilnie vważay á rozważay/ iż co łie kolwiek z wiernemi działo w dziwnych niebeśpieczeństwiech á przełłádowániu ich/ to łie też łćcie s thobą nieomyłnie dziać będzie *RejZwierc* 206, 176v, 198v, 204, 205, 205v; On w niebeśpieczeństwie moim Skrył mię pod namiotem łwoim *KochPs* 37; *OrzJan* 109, 116; aby też y ći [*duchowni*] z łálki łwey/ w iáwnem niebeśpieczeństwie oyczyzny łwey [...] do wypráwy przyłóżyć łię chćieli *GrabPospR* M4v; *PowodPr* 19; *VotSzl* Dv.

W połączeniu szeregowym (1): ábyłmy zówłzdy ná tho pomnieli w káżdych łpráwach náłłych/ w káżdych łthráchoch á niebeśpieczeństwiech náłłych/ iżbychmy wżytko przypułćczáli woley á opátrności y przeźrzeniu Páná náłżego *RejPos* 282.

W charakterystycznych połączeniach: w dziwnym niebeśpieczeństwie, jawnym; bezpiecen w niebeśpieczeństwie, opieka, pociecha, straż, ucieczka; w niebeśpieczeństwie ojczyzny, rzeczypospolitej; w

niebeśpieczeństwie być obrońcą, (u)cieszy się (2), nie cknąc sobie, nie czynić nic, nie dać się uwieść, fortunąć [kogo], frasować się, nie lękać się (3), mieć na pieczy [co], mocno stać, nadzieję mieć (jednać, odnieść, utwierdzić) (4), nadzieje nie mienić, nie odstępować, omdlewać, opiekać się (3), opuszczać (2), pomagać, pomnieć, nie przebaczyć [= nie zapomnieć] [kogo] (2), przypuścić rozpacz, skryć pod namiotem, strzec, trwożyć się, uciekać ku Panu, zginąć (2), żyć.

Wyrażenia: »w niebeśpieczeństwie ostatnim« (1): który [stan duchowny] widząc wiarę Pána Krytułową w niebeśpieczeństwie ostatnim/ nie lą trudni przyłożyć się na tę wojnę *OrzJan* 111.

»w niebeśpieczeństwie srogim« (1): A Inadź głow trzod swoich w ten czas łuchac wolicie/ Gdi nas w niebeśpieczeństwie srogim ze wząd baczicie *LubPs* hh.

»w niebeśpieczeństwie świata« (4): *RejPs* 192; wielką pociechę Pan wiernym swoim/ á zwłazczą ktorzy go nie odstępuią w żadnym niebeśpieczeństwie światá te^{go} [...] tu zoftawić raczył. *RejPos* 161v, 273v; *RejZwierc* 198v.

»w wielkim niebeśpieczeństwie« [szyk 6:1] (7): A zawnždy polpolicie ci prętko boháci/ W wielkim niebeśpieczeństwie káždy wolność stráci. *RejWiz* 13v; *RejAp* 64v; *RejPos* [292]; A gdy będziez wiernie dufał iemu/ teźci się zawnždy sthánie w nawiętszym niebeśpieczeństwie twoim/ czo się stawáło zawnždy z wiernymi jego. *RejZwierc* 204, 138, 200v; *PowodPr* 19.

»w niebeśpieczeństwie żywota« = *w zagrożeniu śmierci* (1): Tu wtem pǎlmié dziękuie prorok pánu bogu iż się niem miłóciwie opiekac raczi wniebeśpieczeństwie żywotá jego/ gdy był od Saula przeládown *RejPs* 80.

Szeregi: »w niebeśpieczeństwie i potrzebie« [szyk 1:1] (2): w téy potrzebie ostatniéy/ y w takim niebeśpieczeństwie królestwá twégo/ musisz wázá kró: M. przyznac wielkie dobrodziefstwo pánkié *OrzJan* 109; *VotSzl* Dv.

»w przygodach i niebeśpieczeństwach« (1): Bo w naywiętszych przygodách y niebeśpieczeństwach nálfzych [...] rękómá nie czynieni nic *PowodPr* 19.

»w przypadkach i niebeśpieczeństwach« (1): żeby więc dla támtéy ziemié/ nie zawnždy wlyftká Rzeczpolita była turbowána y wciázona: ále lámá téz przez się w mnieyfzych przypadkach y niebeśpieczeństwach/ moglá się bronic y ratowac. *SarnStat* 1204.

»w strachu (a. postrachu) a (i) (w) niebeśpieczeństwie« (5): Polpolicie w strachu á w niebeśpieczeństwie czas káždy dlugi się widzi. *RejAp* 84; *RejPos* 272 [2 r.]; *RejZwierc* 200v; *OrzJan* 116. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»w niebeśpieczeństwie i (a) (w) trudności« [szyk 1:1] (2): Ciefzże się tedy namilfzy bráciřzku w káždey twey trudności á niebeśpieczeństwie/ Pánem á zbawicielem swoim *LubPs* A5, A5v. ~

W przén (96) : Są ciem prawi niewolnicy Wielmożni krolowie wszytcy, Poddani silnym gomonom, Niebezpieczeństwu i strachom, I ktorym się mniamá panowac Więcej się ich muszą lękać. *BierRozm* 15; Srogą pułfczą Kades głos Pánki poruły/ Nyebeśpyeczeństwá yey wlyftki lam pokruły. *LubPs* G4v; Nyebeśpyeczeństwá piekyelne nádemną moc wzyęły *LubPs* aav; iák lkoro [Lot] wyfzedł na gorę z niebeśpieczeństwá tedy sprofnie vpadł. *BibRadz* I 10d marg; *RejAp* 52; *GórnDworz* Ff8; Tákżec thez czáfem [Bóg] dlugo spi nád niebeśpieczeństwem nálfzym/ á dlugo nam nie odpowie *RejPos* 75; Iuz nie tylko ine stráchy ábo ine niebeśpieczeństhwá/ ále y dyabli vciekac muřą przed tobą.

RejPos [236]; kthorzy w ftáteczności wiáry fwoiey [...] przebijać fie iefzeże będą/ przez thy okrutne huffy/ á przez ty frogie niebeśpieczeńftwá fwiátá thego *RejPos* 263v, 52v, 109v, 130, 130v, 145 (13); Dziwne niebeśpieczeńftwá około nas fie zátáczaią. *RejZwierc* 83 marg, 176v, 264, Aaa3v; *CzechRozm* 224v; *ModrzBaz* 63v, 109 [2 r.]; *GórnRozm* E3v; bo poki ieszcze te niebespieczenstwa niewygasły, zmysli ludzkich, gorączyey wszytlde sprawy przed się wezmą. *ActReg* 94; áby ten ciáálá y krwie twoiey Sákráment [...] był mi [...] przeciwko niebeśpieczeńftwom fwiátá tego vmocnieniem *LatHar* 226; *SarnStat* 445; *VotSzl* B2v; iefli go nie nákarze fzkodá/ Niebeśpieczeńftwo y częfta przygodá *KlonFlis* D4v.

W charakterystycznych połączeniach: *nawałność niebespieczenstwa; niebespieczenstwo(-a) drży [przed kim], (po)kusi się [o kogo] (3), moc ma (wzięło) [nad kim] (3), nakarze [kogo], obstąpiły [kogo], (u)roście [z czego] (4), ucichło, ucieka [przed kim] wygasły, jest na drodze zasadzone, zataczają się (2); przepławić się z niebespieczenstwa; poddany niebespieczenstwom; przeciwko niebespieczenstwom umocnienie; niebespieczenstwo odganiać [od kogo], pokruszyć, przebrnąć, rozsiewać, tłoczyć, pod nogi sobie włożyć, zamknąć pod swą mocną ręką, zaścielać, zwyciężyć; przebijać się przez niebespieczenstwa.*

Frazy: »niebespieczenstwo się nie dotknie (a. nie może się dotknąć) [kogo]« [szyk zmienny] (8): znaczy ie wftáwicznie znákiem fwoim/ áby żadne niebeśpieczeńftwo nigdy nie mogło fie dotknąć żadnego wiernego iego. *RejAp* BB2v, 20v, 70, 71; *RejPos* 110, 128, 244v, 282 marg.

»niebespieczenstwo wisi [na kim, nad kim]« (2): *Diar* 77; nikt nie iefł ták tępy/ żeby niebaczył/ miedzy iákimi fásiády fiedziemy/ y co zá niebeśpieczeńftwo ztąd nád námi wiśi *KochFr* 20.

Zwroty: »kołysać się, pływać, topić się w niebespieczenstwach; po niebespieczenstwach pływać; płynąć przez niebespieczenstwa« [w tym: kołysać się a pływać itp. (2)] [szyk zmienny] (5:4:2; 1; 1): iz fie ten Pan temu fwemu ták wdzięcznemu kościołowi á tey łodce fwey/ po dziwnych nawałnościach fwiátá tego pływáiącey/ ták fie w niebeśpieczeńftwiech iego topić á kołysać dopuŝcza. *RejPos* 49v, 49, 50v, 51, 51v, [137]v, 237; O bychmy fie my thez nędzni márynarze obaczyli/ po iákich niebeśpieczeńftwiech ná tym omylnym morzu tego obłudnego fwiátá pływamy *RejZwierc* 83, 14, 177, 206.

»wyr(y)wać, wyrzec (a. wydzierać), wydart z niebespieczenstwa; wyrwać, wyrzec od niebespieczenstwa« = *de periculis eripere Vulg* [szyk zmienny] (11:7:1; 1:1): przez to ymię fwięte iefłtem wydart zwielkiego niebeśpieczeńftwá moiego *RejPs* 80v; *LubPs* Tv; *BibRadz Ps* 17 arg; *GórnDworz* Z3v, Cc7, Hh6v; *RejPos* 109v, 112, 150, 198, 233, [254], 267v; *RejZwierc* 263, 264; *SkarŻyw* 270; iefł przyczyná Zbyś teraz nie fpáálá/ á wyrwááá fyná Z niebeśpieczeńftwá *GórnTroas* 34; *WujNT* 2. Cor 1/10; *PowodPr* 3; *SkarKaz*)(4; *SkarKazSej* 682b,

»(za)szczycić od niebespieczenstwa; szczyt niebespieczenstwa, na niebespieczenstwo« (3;1:l): racz miły panie [...] fzczytic nas od wfłech nawałności niebeśpieczeńftwa náłłego *RejPs* 137, 89v; A vważ to fobie/ iáko tho iefł mocny fzczyt ná káźde niebeśpieczeńftwo/ mocnie á ftale trwáć przy koŝciele Páná fwe⁸⁰. *RejPos* 139v, 142v, 171v.

Wyrażenia: »niebespieczenstwo duszne (a. duchowne), dusz« [szyk 13:2] (13:2): *SkarJedn* 259; zobiawienia Boŝkiego/ niektorych duŝz niebeśpieczeńftwá widziááá *SkarŻyw* 581, 152, 153, 273,

290; RAcz nas Pánie BOże bronić od káždego niebeŝpieczeńtwa duŝnego y ćielefnego *LatHar* 87, 33, 70, 73, 116, 471, 586, 676; *PowodPr* 45 *marg.*

»niebeŝpieczeństwo gardła« (1): A nákoniec [*idzie mu*] o pewne niebeŝpieczeństwo gárdła iego/ kthore go iuż trudno minąć ma *RejPos* 247.

»niebeŝpieczeństwo morza« (4): iż Pan tákiemu zówždy á zówždy błogoŝłáwić obiecáć raczył/ ktory przebrnąwŝy ty wŝytki niebeŝpieczeńtwa tego burzliwego morzá/ á tego zátwożonego á nikczemnego ŝwiátá: á pokuŝy/ á omylnoŝci iego s ŝiebie złoży/ á w niwecz ie potłoczy *RejPos* 187v, 49, 237; Y fábuŝyćby máło wádzily/ wiedzieć [...]/ w iákim teŝ tu niebeŝpieczeńtwie morzá thego á ŝwiáthá tego obłudnego pływamy *RejZwierc* 14.

2. Poczucie zagrożenia, niepokój (2) :

W połączeniu szeregowym (1): Azalż to nie wielka obietnicá/ iż [...] kaŝdy ŝmutek y niebeŝpieczeńtwa y kážda łzá iuż będzie otárta z oczu káždego. *RejAp* 70.

Zwrot: »być w niebezpieczeństwie« (1): Zadny vczynek zły nie może ŝie taić acŝby przed ludzmi ŝkryty był, wŝzakoŝ ŝumnienie tve zówždy cie gryŝć będzie gdzieć by ŝie przygodziło być w niebezpieczeństwie aż doŝmierci. *BielŻyw* 43.

Synonimy: 1. *ciasnoŝć, groza, postrach, przygoda, trwoga, ucisk*; 2. *bojaźń, niepokój, trwoga*.

Cf **BEZPIECZEŃSTWO, NIEBEZPIECZNOŝĆ, NIEPRZEŝPIECZEŃSTWO**